

СТРАТЕГІЧНІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ЦІЛІ РФ ЩОДО США, ЄС, КИТАЮ ТА ДЕРЖАВ-ПАРТНЕРІВ УКРАЇНИ (ПОЛЬЩА, КРАЇНИ БАЛТІЇ)

Автор:

Віталій Ярмоленко

В аналітичному матеріалі розглянуто стратегію зовнішньої політики Росії щодо США, ЄС, Китаю, держав Балтії та Польщі, зокрема проаналізовано її концептуальні засади, основні практичні аспекти; надано оцінку її перспективам і тенденціям у контексті повномасштабного вторгнення в Україну.

Вступ

Рішення про початок повномасштабного вторгнення в Україну стало кульмінацією зусиль чинного керівництва РФ прискорити зміну світового порядку та повернути геополітичний вплив та Росії, втрачений після розпаду СРСР. Сутність ревізіонізму офіційної Москви полягає у спробі кинути виклик Заходу на чолі із США, які, на її думку, втратили спроможність очолювати процеси глобалізації, засновані на ліберально-демократичних засадах. Це доповнюється кризою міжнародно-правових інститутів та слабкістю глобальних інституцій у реагуванні на безпекові виклики. РФ активно користується наративом про необхідність ширшого залучення інших акторів, що динамічно нарощують власні економічні, науково-технологічні та військово-технічні можливості. Ефектом цього повинно стати поглиблення розколу та протиріч між помітними акторами та регіональними об'єднаннями Глобального Півдня та ключовими державами Заходу.

Це супроводжується фактичною відмовою Росії від цивілізаційно-культурної орієнтації на Захід (а особливо – Європу), яку було задано ще у XVIII столітті, та яка тривала, з відносною перервою протягом радянського періоду, понад 300 років.

Метою цієї праці є сформулювати розуміння стратегічних зовнішньополітичних цілей Росії щодо США, ЄС та Китаю, як провідних геополітичних гравців, а також – партнерів України в регіоні Центрально-Східної Європи – Польщі, Литви, Латвії та

Естонії, котрі мають безпосередні сухопутні кордони з РФ та союзником держави-агресорки – Білоруссю.

Концептуальне бачення стратегічних цілей зовнішньої політики РФ

Велика війна проти України закріпила у зовнішньополітичній стратегії РФ специфічне бачення трансформації міжнародних відносин, що вмістило в собі еkleктичне поєднання реалістичного, цивілізаційного та світ-системного підходів разом із імперіалістично-месіанськими ідеями «російського світу». Відповідно до цього дискурсу, у «ієрархічній» системі міжнародних відносин, що сформувалася після розпаду біполярної системи міжнародних відносин, «невідворотно» повинен прийти «багатополосний» устрій, заснований на взаємодії «держав-цивілізацій»¹. При цьому загальний мотив переплітається з концепцією «зіткнення цивілізацій», у якому колективний Захід як «глобальна меншість» повинен поступитися домінуванню «глобальної більшості», під якою офіційна Москва розуміє держави Індійсько-Тихоокеанського регіону (ІТР), Близького Сходу (БС), Африки, Латинської Америки і Карибського Басейну. Останні матимуть право на внутрішній розвиток відповідно до власного «не нав'язаного ззовні» бачення, яке відрізняється від моделі ліберальних демократій і становитиме «справжній стратегічний суверенітет» – специфічно російська інтерпретація неліберальної внутрішньополітичної системи держави.

Сам концепт «держав-цивілізацій» фактично містить у собі можливість нав'язувати власну версію суспільно-політичного розвитку для інших держав². У контексті цього дискурсу Росія як активний член «глобальної більшості» та найважливіший геополітичний і військовий гравець повинна стати в авангарді «звільнення» світу, включно, зокрема, з Європою та Японією, від «гегемонії» США³.

США

У новій парадигмі зовнішньої політики РФ США є основним стратегічним суперником, котрий уособлює разом зі своїми союзниками «імперією брехні»⁴,

¹ Барабанов О., Бордачєв Т., Лукьянов Ф. Аттестат зрелости, или Порядок, какого ещё не было : Фантазия о будущем без иерархии. Доклад международного дискуссионного клуба Валдай. 2023. Окт. 32 с. URL: <https://ru.valdaiclub.com/a/reports/attestat-zrelosti-2023/>

² Sherr J., Gretskey I. Why Russia went to war: A three-dimensional perspective. *International Centre for Defence and Security*. 2023, Jan., 14 p., https://icds.ee/wp-content/uploads/dlm_uploads/2023/01/ICDS_Analysis_Why-Russia_Went_to_War_James_Sherr_Igor_Gretskey_January_2023_EDIT.pdf

³ Тренин Д. Не «против», а «за»: Политика России в отношении Мирового большинства. *Россия в глобальной политике*. 01.09.2023. <https://globalaffairs.ru/articles/ne-protiv-a-za/>

⁴ Обращение президента России к нации от 24.02.2022 о начале специальной военной операции. https://ru.wikisource.org/wiki/Обращение_президента_России_к_нации_от_24.02.2022_о_начале_специальной_военной_операции

гегемонію якої у новому світовому порядку необхідно знищити. В новій концепції зовнішньої політики Росії, прийнятої 31 березня 2023 р., офіційна Москва декларує готовність до діалогу та співпраці із Заходом за умови «припинення конфронтаційної політики» та «гегемоністських амбіцій», а також прийняття «реалій багатополярного світу» і повернення до «прагматичної взаємодії» з Росією на основі «суверенної рівності» та поваги інтересів один одного. Водночас РФ зберігає за собою можливість «відстоювати своє право на існування всіма доступними засобами»⁵.

У середньо- та довгостроковій перспективі Росія намагається попередити вплив США на просторі СНД та витіснити його у державах Центральної та Східної Європи. Офіційна Москва прописала подібні вимоги в ультиматумі США та НАТО, викладеному в проектах договору з США щодо гарантій безпеки та угоди з НАТО щодо заходів забезпечення безпеки Росії від 15 грудня 2021 р. Так, РФ вимагала від США та її союзників у НАТО відмову від подальшого розширення Альянсу, відміни рішення Бухарестського саміту 2008 р. щодо потенційного членства в НАТО України та Грузії, юридичного закріплення відмови США та інших держав Альянсу від розміщення ударних озброєнь на кордоні з РФ⁶⁷.

У практичному вимірі Росія намагається проводити стратегію «підвищення ставок», вишукуючи та користуючись слабкими сторонами позиції США:

1. **Пряме чи опосередковане провокування ескалації регіональних конфліктів, що створюють ризик зіткнення великих акторів.** Росія показово підтримує антизахідних політиків у Боснії та Герцеговині і Сербії, котрі виступають за фактичний перегляд кордонів на території колишньої Югославії та силового повернення Косово під суверенітет Сербії. Опосередковані факти щодо наявності окремих видів зброї та застосованої тактики вказують на ймовірну допомогу Росії в підготовці нападу угруповань ХАМАС 7 жовтня 2023 р. на міста на території Ізраїлю, що знаходяться неподалік кордону із Сектором Газа. За інформацією американських ЗМІ, представники ПВК «Вагнер» планують передати комплекси ППО «Панцир-С1» для угрupuвання Хезболла.
2. **«Ядерний шантаж»**, що артикулюється керівництвом РФ, а також приведенням Сил стратегічного стримування у стан підвищеної готовності, розміщенням елементів тактичної ядерної зброї на території Білорусі,

⁵ Концепция внешней политики Российской Федерации. Утверждена Указом президента Российской Федерации от 31 марта 2023 г. №229. <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d447a0ce9f5a96bdc3.pdf>

⁶ Договор между Российской Федерацией и Соединенными Штатами Америки о гарантиях безопасности. Министерство иностранных дел Российской Федерации. 17.12.2021. https://mid.ru/ru/foreign_policy/rso/nato/1790818/

⁷ Соглашение о мерах обеспечения безопасности Российской Федерации и государств-членов Организации Североатлантического договора. Министерство иностранных дел Российской Федерации. 17.12.2021. <https://mid.ru/ru/detail-material-page/1790803/>

мінуванням об'єктів Запорізької АЕС, спрямування польоту засобів ураження через об'єкти атомної енергетики України⁸. У своїй пропагандистській риториці РФ послідовно намагається подавати агресію проти України як безпосереднє зіткнення зі США та її союзниками в НАТО. Ще з початку повномасштабного вторгнення керівництво РФ погрожувало застосуванням зброї масового знищення проти будь-якої третьої держави, котра намагатиметься допомогти Україні.

- 3. Вихід або призупинення участі у договорах у сфері стратегічного паритету, звичайних озброєнь, зміцнення довіри у сфері безпеки.** Росія послідовно шантажує США припинення дії комплексу двосторонніх і багатосторонніх договорів, що регулюють проблему нарощування засобів ядерного стримування. Так, 21 лютого 2023 р. РФ призупинила участь у Договорі по СНО-III і надалі ставить під сумнів можливість його продовження⁹. 17 жовтня 2023 р. Державна дума РФ у першому читанні підтримала відкликання ратифікації Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань.
- 4. Спроба формування коаліцій із стратегічними суперниками або відкрито ворожими до США державами.** Повномасштабне вторгнення прискорило курс РФ на активізацію зовнішньополітичних контактів та стратегічне зближення з державами, котрі сповідують антиамериканізм, або такими, що прагнуть кинути виклик США як глобальній наддержаві чи впливовому регіональному актору (Китай, Іран, КНДР, Сирія тощо).
- 5. Спроба переглянути актуальну систему світової торгівлі та фінансової системи.** РФ намагається просувати ідеї «дедоларизації» системи взаєморозрахунків, зокрема у торгівлі мінеральної сировини, в т.ч. природного газу та нафти.

Керівництво Росії надалі підозрює Вашингтон у спробах внутрішньополітичної дестабілізації і силової зміни режиму в РФ та державах-союзниках. З цим, зокрема, пов'язане фактично повне знищення організованої форми несистемної опозиції та ЗМІ в РФ, значні терміни ув'язнення для відомих опозиційних лідерів тощо. Росія у цьому контексті надає політико-дипломатичну, фінансово-економічну та військову підтримку керівництву окремих держав, переважно з авторитарним устроєм у разі внутрішньополітичних викликів (участь контингенту РФ у громадянській війні в Сирії з 2015 р. та підтримки стабільності в рамках місії контингенту ОДКБ в Казахстані в січні 2022 р.).

⁸ Див. Тищенко К. «Енергоатом» показав проліт російської ракети над АЕС. *Українська правда*. 2022. 5 черв. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/5/7350693/>; Васильчук В. Поблизу Хмельницької АЕС пролетіли дві крилаті ракети – Енергоатом. *Суспільне Новини*. 2022. 25 квіт. URL: <https://suspiilne.media/231909-poblizu-hmelnickoi-aes-proletili-dvi-krilati-raketi-energoatom/>

⁹ Faulconbridge G. Russia warns United States: the end of nuclear arms control may be nigh. *Reuters*. 2023. 30 Jan. <https://www.reuters.com/world/russia-says-nuclear-arms-treaty-with-us-may-end-after-2026-2023-01-30/>

Водночас, РФ та США попри високий рівень напруги зберігають політико-дипломатичні контакти та комунікацію, пов'язану із дотриманням паритету стратегічних озброєнь.

Європейський Союз

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну ознаменувало фактичне припинення практичної співпраці між РФ та інституціями ЄС. Росія зосередилася на пошуку взаємодії з державами блоку на двосторонньому рівні. Для РФ механізми прийняття компромісних рішень, делегування суверенітету наднаціональним інституціям та врахування позиції менших держав було скоріше ознакою слабкості. Так, Росія намагалася впливати на рішення органів ЄС через найбільші та впливовіші держави, зокрема Францію, Німеччину та Італію, відводячи на другий план значення інших держав-членів, особливо тих, що були налаштовані більш скептично щодо співпраці з Росією¹⁰.

Водночас Росія активно стимулювала антизахідні та євроскептичні сили всередині низки держав-членів ЄС та країн, що прагнуть членства в блоці. Попри значну токсичність зв'язків з РФ, керівництво Росії висловлює впевненість у наявності своїх «друзів» у Європі¹¹. Політична та економічна взаємозалежність між РФ та окремими державами-членами ЄС дала можливість офіційній Москві інструменталізувати ці зв'язки для поглиблення протиріч та розколів у середині блоку. Надалі особливу роль у цьому відіграють уряди Угорщини, Словаччини та Австрії, котрі відверто підтримують курс на примирення з РФ.

Ключові представники керівництва Угорщини тримають активні контакти з керівництвом РФ. Формально Будапешт обґрунтовує взаємодію з Москвою економічною взаємозалежністю. Міністр закордонних справ Угорщини Петер Сіярто після початку широкомасштабного вторгнення Росії в Україну відвідував Москву з офіційним візитом чотири рази. Зміцнення контактів з РФ супроводжується проросійською риторикою про неможливість перемоги України на полі бої, десуб'єктивізації України та «утиском прав» етнічних меншин в Україні на прикладі угорської етнічної спільноти на території Закарпатської області. Угорщина послідовно зриває ухвалення фінансової підтримки ЄС для України. Офіційний Будапешт не відмовилась від планів будівництва АЕС у співпраці із АТ «Росатомом», лобіювала скасування санкцій щодо низки представників російського олігархату та чиновників. Спроби концентруватися на внутрішньополітичному порядку денному

¹⁰ Meister S. A Paradigm Shift: EU-Russia Relations After the War in Ukraine. *Carnegie Europe*. 2022. Nov. 29. URL: <https://carnegieeurope.eu/2022/11/29/paradigm-shift-eu-russia-relations-after-war-in-ukraine-pub-88476>

¹¹ <https://www.kommersant.ru/doc/6253354>

ЄС також можуть призвести до зменшення ентузіазму щодо фінансування реконструкції України¹².

Росія надалі сподівається зберегти канали газонафтового експорту до держав ЄС. Водночас РФ фактично втратила можливість використання експорту газу та нафти як інструменту впливу на прийняття рішень провідних держав ЄС, особливо після припинення функціонування Північного потоку-1 внаслідок вибуху 26 вересня 2022 р. та накладені санкції на Північний потік-2, а також застосуванням з боку ЄС обмежень на імпорту нафти та нафтопродуктів (запровадження граничних цін), подальшої вірогідності ембарго на купівлю російського скрапленого газу. За даними Eurostat, за підсумками другого кварталу 2023 р. доля імпорту нафти до ЄС з Росії склала 2,7%; природного газу – 13,8%. РФ все ще залишається помітним експортером скрапленого газу до ЄС – на Росію припадає 12,4% поставок сировини протягом вказаного періоду (дургий показник після США – 46,6%)¹³.

Китай

Зростання конфронтації із Заходом стимулювало РФ на пошуки підтримки з боку незахідних акторів. Стратегічний курс Росії «повороту на Схід», який розпочався з кінця 1990-их років та набув розвитку у 2010-х рр., згідно з конкретними ефектами зводився до зближення із КНР. У період політико-дипломатичної ескалації із Заходом, що передувало повномасштабному вторгненню в Україну, РФ активно шукала принципову підтримку з боку Китаю. Спільна заява, прийнята під час зустрічі 4 лютого 2022 р. в Пекіні Сі Цзіньпінем та В. Путіним, відображає спільне бачення зміни світового порядку та взаємну підтримку дій одна одної у регіонах їх стратегічних інтересів. Так, РФ погодилася з позицією Китаю щодо ситуації в ІТР, а КНР засудила будь-які плани щодо розширення НАТО.

Нейтральна позиція Китаю щодо агресії проти України в цілому відповідає інтересам РФ. Місія колишнього посла КНР в РФ Лі Хуея в травні 2023 р. сприяла поширенню окремих тез, що відповідають позиції керівництва РФ – «взаємоповаги інтересів держав» та територіальної цілісності України без принципових вимог щодо виведення окупаційних військ Росії з окупованих територій Півдня та Сходу України.

У коротко- та середньостроковій перспективі Китай буде залишатися зручним партнером для РФ у публічній комунікації та просуванні рамок спільного бачення постамериканського світового порядку. На глобальному рівні одним із подібних

¹² Kudzko A. The Slovak Election and Its Ramifications for European Foreign Policy. Carnegie Europe. 2023. Sep. 14. <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/90555>

¹³ EU imports of energy products continued to drop in Q2 2023. Eurostat. 2023. 25 Sept. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230925-1#:~:text=This%20reduction%20could%20have%20been,the%20second%20quarter%20of%202023>

проектів залишатиметься розширення та поглиблення багатосторонньої співпраці в рамках БРІКС, до якої з 1 січня 2024 р. приєдналися Іран, Саудівська Аравія, Єгипет, Ефіопія та Об'єднані Арабські Емірати.

Росія демонструє готовність поглиблення діяльності та розширення багатосторонніх регіональних форматів, у яких бере участь також Китай. Разом з тим, формування декларованого керівництвом РФ формату «Великої Євразії» – поєднання інтеграційних проектів Росії (ЄАЕС, ОДКБ) з ініціативами Китаю («Один пояс, один шлях», ШОС) – все ще залишається нереалізованою ідеєю. Серед аналітичних кіл РФ просувається ідея подальшого фактичного зміцнення відносин у трикутнику «Росія-Китай-Іран»¹⁴. Попри відсутність нормативних засад ця «вісь» фактично стає союзницькою. Тиск на одного з учасників «вісі» ще більше штовхає до взаємодії в її рамках.

КНР фактично стає одним із основних постачальників до РФ високотехнологічної продукції, зокрема важливих для ВПК технологій «подвійного призначення», а також ключовим ринком для експорту мінеральних ресурсів із Росії, особливо після поступової втрати ринку ЄС. Росія стала для Китаю одним із ключових постачальників трубопровідного газу (33,5 млрд. куб м за підсумками 2023 р.)¹⁵, нафти (97,5 млн. т протягом січня-листопада 2023 р.)¹⁶ та вугілля (76,5 млн. т протягом січня-вересня 2023 р., загальний річний об'єм очікувався в 100 млн. т)¹⁷.

На довгострокову перспективу зростаюча торговельно-економічна та геостратегічна залежність від Китаю може принести значні ризики для самої РФ. Уже нині зосередження уваги та стратегічних зусиль на агресії проти України та конфронтації із Заходом сприяло стриманій реакції РФ на зростанні впливу Китаю на держави СНД, що мають формально союзні відносинах із офіційною Москвою та перебувають в орбіті її впливів – Білорусь та держави Центральної Азії.

Польща та країни Балтії

Росія відкрито демонструє прагнення повернути в зону своїх впливів держави Центральної та Східної Європи, де серед яких балтійські країни і Польща відіграють

¹⁴ Тренін Д. Не «против», а «за»: Політика Росії в отношении Мирового большинства. *Россия в глобальной политике*. 01.09.2023. URL: <https://globalaffairs.ru/articles/не-protiv-a-za/>

¹⁵ Китай получит российский газ больше плана. *EurAsia Daily*. 2023. 28 дек. URL: <https://eadaily.com/ru/news/2023/12/28/kitay-poluchit-rossiyskogo-gaza-bolshe-plana> ; для порівняння щорічний обсяг постачань природного газу через трубопровід «Туркменістан - Китай» складає бл. 55 млрд. куб. м.

¹⁶ <http://www.customs.gov.cn/customs/302249/zfxgk/2799825/302274/302277/302276/5576314/index.html> ; це найвищий показник, для порівняння – об'єм експорту нафти до КНР із Саудівської Аравії протягом аналогічного періоду склав 80 млрд. т, а Іраку – 54,1 млрд. т.

¹⁷ В Минэнерго ждут роста экспорта российского угля в Китай в 2023 году в 1,5 раза. *Интерфакс*. 2023. 20 ноябр. URL: <https://www.interfax.ru/russia/931288>

для неї ключову роль. Потенційне розширення контролю в регіоні Балтійського моря дає Росії значні можливості послабити домінуючу роль НАТО та здійснювати у подальшому військово-політичний тиск на держави-члени блоку. Цей регіон відіграє ключову роль для ведення зовнішньо торгівельної діяльності РФ. Так, через власні порти в Балтійському морі (переважно в Ленінградській області) Росія здійснює близько 57% експорту нафти¹⁸. У перспективі ширший контроль над незамерзаючими портами регіону Балтії міг би посилити можливості Росії проектувати свій вплив на регіон Північної та Західної Європи. Так, РФ потенційно має можливість використати тактику, апробовану під час широкомасштабного вторгнення в Україну, зокрема щодо перешкоджання вільному комерційному судноплавству та намагання пошкодити енергетичну чи комунікаційну інфраструктуру¹⁹.

Пропагандистський дискурс Росії послідовно десуб'єктивізує держави Балтії та критикує їх за високу геополітичну залежність від США. Росія ставить за конкретну мету витіснення військової присутності НАТО з території держав регіону Балтійського моря. Ба більше, РФ має можливість використати воєнні або гібридні інструменти для реалізації подібних цілей, що заодно дозволило би випробувати єдність держав-членів НАТО, зокрема у реалізації статті 5 Вашингтонського договору. Так, територія держав Балтії є відносно невеликою. У разі потенційного вторгнення російських сил Естонія, Латвія та Литва не мали би стратегічної глибини, аналогічної до України. Це призвело б до значної втрати контролю над власною суверенною територією та складності для перегрупування і контратак військ цих трьох держав²⁰. Особливу роль для реалізації цього потенційного сценарію відіграє прискорене військово будівництво РФ у прикордонних з державами Балтії та Польщею районах, зокрема в Калінінградській області, а також Білорусі. Військово-політичне керівництво Росії прийняло рішення щодо розділення Західного воєнного округу на Ленінградський та Московський і формування нових військових з'єднань у рамках указаних військово-адміністративних одиниць.

До 2022 р. РФ намагалася інструменталізувати політику щодо прав російської етнічної меншини²¹ та історичної пам'яті, зокрема в Естонії та Латвії, задля нарощування внутрішньополітичної напруги в цих державах, заохочування іредентистських настроїв, спроби формування негативного іміджу цих держав на

¹⁸ Westgaard K. The Baltic Sea Region: A Laboratory for Overcoming European Security Challenges. *Carnegie Endowment for Peace*. 2023. Dec. 21. URL: <https://carnegieendowment.org/2023/12/21/baltic-sea-region-laboratory-for-overcoming-european-security-challenges-pub-91312>

¹⁹ Bruns S. From "Flooded Meadow" to Maritime Hotspot: Keeping the Baltic Sea Free, Open, and Interconnected. *Carnegie Endowment for Peace*. 2023. Dec. 20. URL: <https://carnegieendowment.org/2023/12/20/from-flooded-meadow-to-maritime-hotspot-keeping-baltic-sea-free-open-and-interconnected-pub-91303>

²⁰ Hartwell L., Rakštytė A., Ryng J., Selga, E.K. Winter is coming: the Baltics and the Russia-Ukraine war : Implications and Policy Recommendations. *LSE Ideas*. 2022. Dec. P.21. URL: <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/2022-12-05-BalticRussia-FINALweb.pdf>

²¹ Brauß H., Rác A. Russia's Strategic Interests and Actions in the Baltic Region. *German Council on Foreign Relations*. 2021. Jan. №1. P.16. URL: https://dgap.org/sites/default/files/article_pdfs/210107_Report-2021-1-EN.pdf

Заході, та потенційного використання гібридної підривної тактики, яка була використана під час спроби анексії Кримського півострову та розв'язання війни на Сході України в 2014 р. Проте вказані чинники виявилися малоефективними: значна більшість російського етнічного населення Естонії та Латвії, особливо молодь та громадяни середнього віку, підтримали в цілому проукраїнську позицію своїх урядів; Латвія стала одним із ключових майданчиків для російських опозиційних медіа²²; держави Балтії та Польща остаточно відмовилися від подальших закупівель енергоносіїв з РФ. Так, Литва стала першою державою в ЄС, котра повністю припинила імпорту нафти та газу з Росії; держави Балтії поступово від'єднуються від системи постачання електроенергії з РФ, і до кінця 2025 р. планують повністю синхронізувати власну систему електропостачання з ЄС²³.

Висновки та рекомендації

1. Загострення конфронтації із Заходом, «підвищення ставок» у відносинах із США, спроба спровокувати розкол у трансатлантичній спільноті та поширити експансію у Центральній та Східній Європі разом із низькою перспективою значного успіху у війні проти України на довгострокову перспективу знижують можливість Росії у реалізації концептуальних засад з утвердженням себе як суверенного актора, що міг би стати окремим полюсом сили через зростаючу системну залежність від КНР.
2. Зміна стратегічного курсу РФ можлива лише за підвищення рівня економічної та науково-технічної ізоляції, виникнення значних стратегічних розбіжностей у балансі інтересів між Росією та її ситуативними союзниками, в першу чергу Китаєм та Іраном, значною загрозою втратити окуповані території у ході бойових дій в Україні. Подібні тенденції сприятимуть запиту російських еліт на перегляд конфронтаційної риторики та необхідність досягання компромісів із Заходом, у тому числі у питаннях виведення окупаційних військ із території України та відміну внутрішнього законодавства РФ щодо статусу нині окупованих регіонів України.
3. Відповідним центральним органам державної влади України у своїй комунікації з державами-членами та інституціями ЄС, державами «Групи семи» слід доносити сигнали про те, що будь-які спроби реінтеграції РФ у процеси побудови світової і європейської регіональної безпеки «на рівних» після завершення повномасштабного вторгнення в Україну лише

²² Shtepa V. Kremlin's War Against Ukraine Divides Russians in the Baltics. *The Jamestown Foundation*. 2022. Apr. 14. URL: <https://jamestown.org/program/kremlins-war-against-ukraine-divides-russians-in-the-baltics/>

²³ Westgaard K., Ibidem.

підсилюватимуть ресентимент політичних еліт та частини населення Росії. Довготривалий мир з РФ можливий лише у разі її демократизації, демілітаризації та деколонізації разом зі сприянням процесам демократизації, соціально-економічної та безпекової стійкості держав Південного Кавказу та Центральної Азії як потенційним об'єктам військово-політичної експансії РФ.

© Центр міжнародної безпеки

Автор:

Віталій Ярмоленко

Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну думку Фонду Конрада Аденауера та Міністерства закордонних справ України.

Центр міжнародної безпеки

вул. Бородіна Інженера, буд. 5-А, м. Київ, 02092, Україна

Тел.: +380999833140

E-mail: cntr.bezpeky@gmail.com

<https://intsecurity.org/>

